

представників збройних формувань слід розцінювати як незаконні збройні формування росії, які діють проти України і кваліфікувати за ст. 438 КК України та іншими статтями, які передбачають відповідальність за протиправні дії під час війни.

На нашу думку, за відсутності належного правового регулювання цього питання, така позиція є найбільш прийнятною.

Список використаних джерел

1. Про звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором : постанова Верховної Ради України від 27 січ. 2015 р. № 129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text>.

2. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22 трав. 2022 р. № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-IX#Text>.

3. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.

Бакутін Євген Іванович,

старший викладач кафедри тактичної підготовки навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У статті 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Однак, на сьогодні в нашій державі підвищення рівня організованості, озброєності, технічної оснащеності злочинців вимагає відповідного рівня техніко-криміналістичного забезпечення розслідування та попередження кримінальних правопорушень. Одним з джерел надходження подібних досягнень до правоохоронної діяльності є – застосування криміналістичних та технічних засобів. Під поняттям «криміналістична та технічні засоби»

розуміється сукупність технічних засобів, які використовуються у кримінальному судочинстві [1].

В історичному аспекті технічні засоби спочатку застосовувалися як спеціальні знаряддя, що розширювали пізнавальні можливості слідчого, працівника карного розшуку, експерта. Пізніше вони набули функцій дослідження матеріальних джерел, а потім – оцінки і подання доказів у кримінальному судочинстві. Криміналістична техніка являє собою систему наукових положень та рекомендацій, які забезпечують розробку технічних засобів (приладів, інструментів, пристроїв і матеріалів), а також прийомів та методів їх використання з метою розслідування та попередження кримінальних правопорушень [3].

Техніко-криміналістичні засоби застосовуються, як правило, особами, які безпосередньо задіяні у процесі розслідування та попередження кримінальних правопорушень. До таких суб'єктів можливо віднести: слідчих, інспекторів-криміналістів, судових експертів, оперативних працівників, оскільки саме вони використовують криміналістичну техніку та спеціальні знання під час роботи з доказами. Крім того, криміналістичну техніку також використовують працівники Національної поліції, службова діяльність яких прямо не пов'язана з процесом розслідування кримінальних правопорушень, а саме, працівники патрульної поліції, спеціальної поліції, поліції превенції тощо.

Загальні правові підстави застосування техніко-криміналістичних засобів та методів закріплені в КПК України. Стаття 25 КПК України визначає: «Прокурор, слідчий зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення ... а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила». Тобто, для виконання завдань кримінального провадження, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінального правопорушення необхідно використовувати всі передбачені законом засоби, у тому числі технічні. У кримінальному процесуальному законодавстві відсутня спеціальна норма, яка б містила чітке визначення правових засад застосування криміналістичної техніки, але, в той же час, ст. 273 КПК України регламентує застосування засобів, що використовуються під час проведення слідчих (розшукових) дій [5].

Поповнення арсеналу науково-технічних засобів, що застосовуються у боротьбі зі злочинністю під час здійснення кримінальної процесуальної діяльності, повинно відбуватись з дотриманням відповідних принципів, до яких можливо віднести:

– законності, відповідно до якого застосування будь-якого засобу криміналістичної техніки не повинно суперечити вимогам

закону та бути спрямовано на дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян;

- науковості (наукового обґрунтування), тобто гарантії вірогідності, відтворюваності, точності і надійності одержуваних результатів, які засновані на досягненнях природничих та технічних наук. Для цього будь-який новий метод, технічний засіб або методика повинні попередньо пройти апробацію і бути рекомендовані до використання;

- економічності – якщо отримання необхідних результатів є можливим за допомогою різних техніко-криміналістичних засобів, перевага надається безпосередньо тим, застосування яких пов'язано з найменшими витратами часу, сил та засобів;

- безпеки визначає неприпустимість використання науково-технічних засобів, які можуть бути загрозою для життя або здоров'я учасників кримінального процесу;

- ефективності – положення щодо раціонального використання таких технічних засобів та методів, які забезпечують швидке, об'єктивне, повне та всебічне отримання інформації, що має значення для успішного розслідування, тобто дозволяють досягти найкращих результатів в оптимальний термін.

Отже, у результаті проведених реформ працівники Національної поліції України розпочали активно застосовувати технічні засоби під час встановлення вини особи у вчиненні кримінальних правопорушень, а їх використання стало значним, прогресивним кроком вперед, який спрямований на підвищення якості безпеки та порядку, протидії злочинності, утвердження правосуддя в державі.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1064 с.

3. Антонюк П., Антощук А. Вакулик О.: Криміналістика-Мультимедійний навчальний підручник: НАВС. Кафедра криміналістики та судової медицини. URL: <https://arm.navs.edu.ua/books/criminalistics/info/lec4.html>

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

6. Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р.(зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

7. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Наказ МВС України 03.11.2015 № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#n7>

Батраченко Тетяна Сергіївна,
завідувач кафедри правоохоронної
діяльності Університету митної справи
та фінансів, кандидат юридичних наук,
доцент

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР НА КРИМІНАЛІЗАЦІЮ НОВИХ ФОРМ КОНТРАБАНДИ

Сучасні процеси цифрової трансформації митної системи України формують нове середовище правового регулювання, яке водночас створює умови для виникнення нових форм кримінальних правопорушень у сфері переміщення товарів через митний кордон. Цифровізація процедур митного контролю – запровадження електронного декларування, автоматизованої системи управління ризиками, електронного документообігу та системи NCTS – є важливим кроком до гармонізації українського митного законодавства з європейськими стандартами. Водночас такі зміни супроводжуються криміналізацією нових проявів контрабанди, зокрема через зловживання цифровими інструментами контролю.

Як зазначає Т. Б. Ніколаєнко, оновлення законодавства про контрабанду у 2023 році відновило кримінальну відповідальність за контрабанду товарів та підакцизних товарів, однак не усунуло прогалин у визначенні складу правопорушення (статті 201-3, 201-4 КК України). Вчена наголошує, що відсутність уніфікації поняття «контрабанда» та систематизації її видів у межах однієї статті Кримінального кодексу створює колізії та ускладнює правозастосування [1, с. 101]. В умовах цифровізації ці проблеми поглиблюються: з'являються нові технологічні форми ухилення від митного контролю – підроблення електронних декларацій, маніпулювання автоматизованими профілями ризику, використання цифрових тіньових схем.

У науковій праці В. В. Борси та Ю. Р. Терейчик цифровізацію митниці визначено як чинник розвитку міжнародної співпраці та спрощення митних процедур, що водночас створює передумови для посилення контролю над переміщенням товарів. Автори підкреслюють, що ефективність цифрових рішень напряму залежить від рівня